

stölder m. m. i tidningarne omtalas i december. Enahanda tidsföljd ungefär iakttagas vid offentliggörandet af guvernörernas rapporter om »anmärkningsvärda» tilldragelser. – Såsom medel för upptäckande af en brottslig, för stulen egendoms tillrättaskaffande o. s. v., äro dessa publikationer fullkomligt gagnlösa. Det vore för ofvan angifna ändamål derföre fullt tillräckligt att uppgifva t. ex. antalet af begångna stölder, i huru många fall gerningsman blifvit upptäckt, den stulna egendomen tillrätta skaffad o. s. v. Men meddelandet må ordnas, huru det behagas, namnuppgifterna äro af intet skäl påkallade. – Vid dessas publicerande förfara vederbörande såsom ofvan sades. De utsprida blott rykten, hvilkas sanningsenlighet de kunna bevisa – om allmänheten till nöje, må lemnas osagdt.

10

Sist ännu ett par ord om bråttmålshistorierna i allmänhet. Goda namn finnas för den åsigt, att de förvilda sannelaget hos den minst bildade samhällsklassen. Många exempel finnas, att brottslingar bekänt sig ur dem hafva inhemtat lärdom i yrkets utöfvande. Härtill kommer, hvad ofvan antydts, att de hos den stora läsande allmänheten fostra en likgiltighet, som återverkar förstörande på hågen att upplysa och förbättra. Ty det är blott sällan tidningsberättelserna om föröfvade brott gå ut på att visa, att vanvård, okunnighet och hemlöshet fört in på den sorgliga banan. – Att våra tidningars notiser skulle tillhöra detta bättre slag, lär icke påstås.

20

Den ärade Redaktionen sätter i fråga, »huruvida icke våra tidningar för mycket belastat sina spalter med brottmåls historier» – men reserverar sig mot, att detta medgifvande skulle göras på den grund, att brottmåls historierna »förorätta», tilläggande: »Dock äfven här är den enes vilja icke den andras, den enas smak icke en annans» o. s. v. Hela frågan skulle alltså vara en smaksak!!!

Vidare anför Redaktionen: »För vår del ha vi iakttagit, att vid gröfre brott ej nämna namn, utan att häktning skett». Detta är försigtigt, det kan icke nekas.

30

Dessa äro de ofvan åberopade båda medgifvandena, hvartill kanske såsom ett tredje bör räknas medgifvandet, att den oskyldige får i tidningarna meddela sitt frikännande, om han så vill och – kan.

Det är allt något. Men mycket är det sannerligen icke.

J. V. S.

107 MORGONBLADETS PUBLIK.

40

Morgonbladet n:o 4, 5. I 1877

Morgonbladets utgifvande har, att dömma af bladets innehåll, åsyftat främst att bereda sträfvandena för det Finska folkets¹ rättigheter ett svenskspråkigt organ i tidningspressen och för *det andra* äfven lemna åsikter angående landets allmänna angelägenheter i öfrigt, afvikande från Dagbladetsnormen, en plats att uttala sig. För *det tredje* synes tidningen äfven haft sin särskilda uppgift såsom nyhetsblad. Ty det har visat sig, att vissa tilldragelser på annat håll dels envist förtigas, dels ensidigt framställas. Detta gäller väl främst inhemska förhållanden; men äfven de utländska nyheterna hafva, isynnerhet vissa tider, på

50

¹ Finska folket = *Suomalainen kansa*. Finlands folk = *Suomen kansa*. Denna åtskilnad är i den finska litteraturen allmänt antagen och förtjenar, emedan den är sakenlig, att till undvikande af missförstånd iakttagas äfven i svenskan.

samma håll tagit färg af tidningarnes i Sverige, af rådande sympatier eller antipatier påverkade ensidighet.

Till sistanförda tredje moment kan äfven räknas anföranden ur de Finska tidningarne. När denna uppgift tages med i beräkningen, får detta tredje moment en stor betydelse. Ty för en icke ringa del af den svenskt bildade allmänheten är de finska tidningarnes innehåll fullkomligt obekant. Med kännedom om förhållanden och tänkesätt kan det sägas, att grunden härtill hos en icke ringa del af denna allmänhet mindre är okunnighet i finska språket, än »taget parti» att ignorera den finska litteraturen. Det kan liknas vid sydlänningens ignorering af den underjordiska eld, som en gång skall omstörta marken under hans fötter, med den skillnad, att hvarken af den finska andliga och sociala rörelsen någon plötslig omhvälfning är att befara, eller sagde dess motståndare se mot morgondagen med sydlänningens glada, harmlösa förtroende. Men det fordras sannerligen att vara omhvärfd af ett tjockt pansar af fördom, för att icke inse, att denna finska litteratur är en verkande kraft för Finlands framtid, i jemförelse med hvilken vår svenska litteratur, huru högt än enskilda dess alster stå i litterärt hänseende, i allmänhet och i dess svenska drägt utöfvar ett endast inskränkt inflytande. Kärleksfullt har dock den finska litteraturen arbetat att tillägna sig, hvad denna vår inhemska svenska litteratur eger utmärktast, och nya bemödanden skola i framtiden icke saknas att ikläda detsamma en allt mera fulländad finsk form. Men hvilka föreställningar än de svenska dagslitteratörerna och deras publik må hysa om sitt inflytande, för Finlands framtid skall det väga lätt.

Bevis för sanningen af det sagda kräfves icke. Den tidsanda, som emanciperat och emanciperar folken, är icke en dagsvind. Den är rotad i den europeiska kulturens tusenåriga historia. Och en så öfverväldigande majoritet som det finska folket i Finland kan icke förblifva ett lydfolk under den minoritet, hvilken en fremmande eröfring gifvit makten i händerna, men hvilken makt numera saknar detta fremmande stöd och dermed det historiska vilkoret för sin tillvaro. Icke heller kan landet för sitt sjelfbestånd umbära de andliga krafterna hos denna majoritet, hvilkas utveckling tidigare *per fas* och *nefas* varit undertryckt, men som nu under de senaste 70 årens förlopp efterhand skaffat sig luft, och som begära mera luft, mera ljus. Hvad dessa krafter senast inom ett par årtionden under hård kamp åstadkommit, utgör en god borgen för framtiden.

Dessa sträfvanden och detta arbete äro nu för en stor del af de svenska makttagande mera eller mindre okända. Det behöfver icke sägas, huru skadligt för landet detta förhållande varit och är. Vrangt bedömande och bitterhet följer alltid okunnigheten åt. Man har sökt kasta skulden för den jemnt vexande animositet, hvarmed språkstriden föres, på fennomanerna. Men dessa dela icke sina motståndares verkliga grofva okunnighet. De känna lika väl, som de senare, den svenska bildningens värde och betydelse för vårt land och äro ingalunda fiender till densamma, emedan deras sträfvande just går derpå ut att göra finska folket delaktigt af denna bildning och derigenom göra detsamma lika berättigadt med landets svenska talande invånare. Men med rätta anse de för förtryckare alla dem, hvilka i ord och handling motsätta sig detta likaberättigande, utan afseende på dessas falska anspråk att vara den svenska bildningens rätta bärare och försvarare. Ty en sådan är icke den, som vill för sig monopolisera denna bildning, utan den, som arbetar att göra den stora pluraliteten af Finlands invånare af densamma delaktig.

I här ifrågavarande afseende kan nu en tidning sådan som Morgonbladet verka mycket godt. Ty om det finska partiets aspirationer uttala sig endast i den finska litteraturen, och kännedom om det arbete, som för deras förverkligande föregått och föregår, kan inhemtas endast ur denna litteratur, blir detta arbete verkligen en underjordisk rörelse för de påpekade, derom okunniga svenska makttagande. I sjelfva verket har det finska partiet jemförelsevis föga att inhemta af en svenskspråkig organ för dess åsikter. Också torde det icke vara okänt, att många af detta parti anse den möda och de krafter för bortkastade, som af partiet egnas åt publikationer på svenska språket. Och delvis är deras åsigt visserligen riktig. Ty det kan anses för gifvet, att likasom man i det svenska lägret af taget parti ignorerar finska litteraturen, ganska många finnas, hvilka af taget parti tillsluta ögon och öron, för hvad på svenska skrives af den finska sakens vänner. Men man bör dock hoppas, att äfven bland de i finska språket okunniga svensketsiffrarene icke saknas sådana, som grunda sina öfvertygelser på sakkännedom och söka kunskap, förrän de döma; ja man skulle gerna tro, att dock pluraliteten utgöres af individer, hvilka känna behofvet af en sådan förnuftig öfvertygelse.

10

Jag vill icke afgöra, om Morgonbladet såsom nyhetsblad i detta syfte gjort allt, hvad som kunnat göras. Bladets utrymme är inskränkt. Men någon plats borde alltid finnas för anmälade af utkomna finska skrifter, icke för recensioner, utan för referat af deras syfte och innehåll och för öfversättningar ur böcker och tidningar, ur de senare äfven träget meddelande af hvad i bygderna försiggår, utvisande, att den finska befolkningen är medveten om sin underordnade ställning och om medlen att höja densamma. Ty härom inflyter ingen underrättelse i guvernörernas »rapporter». En sådan verksamhet ingår också i den, jag trott utgöra bladets främsta uppgift, nemligen att vara organ för sträfvandena för det finska folkets intressen.

20

30

Morgonbladet har varit mycket sparsamt på polemik mot den finska sakens motståndare. Vissa tidningars arga utfall har bladet mött med en tystnad, så orubblig och ihärdig, att den gjort intrycket af den mest humoristiska replik. Väl är, såsom säkert också torde komma att ske, att denna lofliga vana bibehålles. En sådan afhållsamhet borde likväl icke utsträckas till fördragsamhet med falska uppgifter. Det är visst odiöst, att jemnt hänga osanningen bestraffande i hälarne. Men man får icke lita på, att den, spridd i en tidning, skall träffa endast upplysta och tänkande läsare, hos hvilka öfverdriften i dylika dikter gör desamma misstänkta. Det finnes väl ingen, som känner förhållandena i det finska lägret, hvilken icke hört i alla hänseenden respektabla personer om fennomanernas åsikter och tillgöranden uttala de mest absurda påståenden såsom obestriddliga sanningar, hvilka de hemtat ur någon tidning. Det minskar icke dylika diktars inflytande, att vissa redaktioner öfverlemna dem att framföras i »Bref» o. s. v. af okända, ansvarlösa personer. De gå fortfarande från mun till mun och blifva efterhand ett slags trosartiklar; och det bör icke anses för en sanningen och saken ringa gagnande tjänst att i deras födelse qväfva dem eller att nedslå dem, om de redan hunnit vexe till.

40

Äfven i Sveriges tidningar är man i tillfälle att läsa korrespondenser från Finland, vanligast, synes det, riktade mot de fördömliga fennomanerna, och då i argghet och sanningslöshet öfverträffande, hvad som tryckes på denna sidan hafvet. Äfven dylika korrespondenser borde icke helt och hållet med tystnad bemötas. Ty äfven i Sverige finnas dock personer, hvilka icke anse det för rättvist, att det finska folket

50

skall vara dömdt till mörker för evinnerlig tid. Och hvad som ingår i tidningarne derstädes, sprides lätt vidare till andra utländska blad.

Men medgifvas måste, att ett sådant afvärjande skriftställer i en tidning bör öfvas med sparsamhet. Så mycket mera deremot är ofvan antydda positiva verksamhet påkallad, att nemligen göra den svenska läsande allmänheten bekant med hvad inom det finska lägret tänkes, talas och verkas.

Det är en svår uppgift att sålunda skriva icke för sin saks vänner, utan för dess fiender. Men redan derigenom, att Morgonbladet valt svenska språket, icke det finska, har det, så att säga, ställt sig inom fiendens läger. Dess uppgift måste därför vara att verka på den plats, bladet valt. Att denna dess plats är den rätta, kan finnas deraf, att Morgonbladet från första stund varit den öfriga svenska pressen i landet en nagel i ögat, ehuru bladet afsigtligt så litet som möjligt befattat sig med densamma. Att Morgonbladet fortfarande bibehåller denna sin icke-polemiska ställning, är, såsom sagdt, utan tvifvel rätt. Att upplysa i fråga både om grundsatser och faktiska förhållanden är den väg, som säkrast leder till målet. Att dervid iakttaga någon förbehållsamhet eller förment politik, är ingalunda på sin plats. En rättfärdig sak behöfver icke sky den öppnaste dager. Tvärtom böra syften och fordringar med all bestämdhet framställas, om också derjemte kan blifva nödigt att tillbakavisa öfverdrifter, sådane ingen principstrid kan undgå att framkalla.

Emedan det Finska folkets vänner fortfarande understödt Morgonbladet, kan deraf slutas, att de ansett och anse bladets tillvaro för främjandet af dess intressen af behofvet påkalladt. För dem, för flertalet af bladets prenumeranter, vore af redan anförda skäl en tidning af Morgonbladets syfte på Svenska språket icke behöflig. Men det kan antagas, att bladet allt mera tillvunnit sig läsare äfven utom deras krets; och de kunna hvar i sin stad bidraga dertill, att dess innehåll blir af andra kändt och verkar till att skingra fördomar och vederlägga falska åsigter.

Jag inser väl, att redaktionen icke för, hvad här fattats såsom bladets främsta syfte, får förglömma en tidnings allmänna uppgift, att hålla sina läsare tillhanda dagens nyheter och att lemna bidrag till utredande af alla viktigare frågor, som röra eget land och för tiden söka en lösning. Men härom kan dock sägas, att om det ena måste göras, det andra icke får underlätas. Ty här återkommer det faktum, att bladet skrives på Svenska språket; och det är detta förhållande, som skall vara för dess syfte bestämmande och af detta rättfärdigas. När så sker, måste bladets gynnare och vänner anse detsamma uppfylla sin bestämelse.

J. V. S.

108 NÅGRA LÄRORIKA DATA, HEMTADE UR »CHEFENS FÖR STATSJERNVÄGARNE BERÄTTELSE».

50 *Morgonbladet n:o 21, 26. I 1877*

Dessa Berättelser äro för den, som icke känner mekaniken för deras tillkomst, ett verkligt föremål för undran, så mångsidigt är deras föremål och så i detalj gående är den statistiska behandlingen af detsamma. Det måste öfverhufvud erkännas, att statsjernvägarne äro